

Opening

5 De voorzitter opent de vergadering.

Voorafgaand aan de vergadering zijn de volgende stukken verspreid:

- het conceptwetsvoorstel tot wijziging van de Uitvoeringswet EG-bewijsverordening, de Uitvoeringswet EG-betekenningsverordening en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;
- 10 • het concept van de memorie van toelichting;
- de herschikte Bewijsverkrijgings- en Betekenningsverordening (de Verordening); en
- de notulen van de vergadering van 19 mei jl.

Inhoudelijke bespreking

15 **Het conceptwetsvoorstel tot wijziging van de Uitvoeringswet EG-bewijsverordening, de Uitvoeringswet EG-betekenningsverordening en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering**

20 De voorzitter merkt op dat het een technisch onderwerp betreft. Er was al uitvoeringswetgeving en het ligt niet voor de hand die op de schop te nemen. De Verordening brengt wijzigingen mee die aanpassing behoeven. Daarom stelt hij voor de bespreking te beperken tot de bepalingen waarin een keuze is gemaakt. Het hoofdonderwerp van de herschikking is het elektronisch berichtenverkeer mogelijk te maken. De voorzitter stelt voor om eerst de algemene punten te bespreken en vervolgens de artikelen afzonderlijk te bespreken.

25 Een lid heeft een aantal opmerkingen ten aanzien van de memorie van toelichting:

- Op pagina 1 wordt verwezen naar de EU-agenda. Het is handig om een vindplaats te noemen.
- Op pagina 2, tweede alinea, wordt gesproken over bewijsverkrijging 'door' diplomaten. Misschien is het beter te spreken over bewijsverkrijging 'via' diplomaten.
- 30 - In de toelichting wordt gesproken over 'de e-CODEX'. Dit zal een bepaald IT-systeem zijn, en dan ligt het voor de hand geen lidwoord te gebruiken. Het is wellicht ook goed om toe te lichten wat e-CODEX inhoudt.
- Op pagina 3 wordt gesproken over 'bovengenoemde vijf mogelijkheden', maar dat zijn er zes.
- 35 - Op pagina 4, onder 2, tweede alinea, staat dat het onmiddellijkheidsbeginsel meebrengt dat bewijslevering plaatsvindt ten overstaan van de rechter in tegenwoordigheid van partijen. Het lid vraagt zich af of dit altijd het geval is. Twee andere leden plaatsen hier ook vraagtekens bij. Bewijsvergaring kan ook via een RC plaatsvinden, en bovendien geldt het onmiddellijkheidsbeginsel alleen voor getuigenbewijs.
- In voetnoot 16, laatste zin, staat 'geldt' en dit moet 'is' zijn.
- 40 - Op pagina 5, onder 4, vijfde regel, staat 'voor de duur van de COVID-19 wetten' maar dit moet 'voor de geldingsduur van de COVID-19 wetten' zijn.

Het ministerie zal deze punten meenemen.

45 *Artikel I onderdeel B*

Een lid vraagt zich af of het zinvol is om een bijzondere competentiebepaling op te nemen, omdat het idee achter de regeling is om de locatie waar het bewijs zich bevindt bepalend te achten.

Een ander lid geeft aan dat wanneer sprake is van een bijzondere competentie, die vaak berust op expertise, en dat het dan ook voor de hand ligt de verhoren daar te laten plaatsvinden.

50 Volgens het ministerie gaat het om de gevallen dat een Nederlands gerecht het aangezochte gerecht is, dus een procedure in het buitenland. Als het om bijvoorbeeld specifieke scheepvaartzaken gaat, dan is het verstandig dat dit ook bij de rechtbank in Rotterdam terecht komt.

Artikel I onderdeel G (wijziging artikel 8 van de Uitvoeringswet EG-bewijsverordening)

55 Volgens een lid gaat dit onderdeel over de voorwaarden die gesteld kunnen worden bij de rechtstreekse bewijsverkrijging op grond van artikel 19 van de bewijsverordening. Daar zit een aantal keuzes in. Het valt op dat in de toelichting vermeld is dat bij voorkeur gebruik wordt gemaakt van een beeld/video-verbinding. Dit uitgangspunt lijkt goed, maar er kunnen ook redenen zijn om hiervan af te wijken omdat je fysiek de getuigen wil kunnen confronteren. Die ruimte is niet duidelijk tot uitdrukking gebracht.

60

Het ministerie bevestigt dat die ruimte er is, en dat expliciet gemaakt kan worden dat er redenen kunnen zijn om van dit uitgangspunt af te wijken.

Een ander lid vraagt zich af wie bepaalt om daarvan af te wijken. Is dat de verzoekende rechter of de Nederlandse rechter?

5 Het ministerie merkt op dat dit artikel ziet op het aangezochte gerecht dat voorwaarden kan stellen. De omgekeerde situatie komt ook voor, maar daar is een andere bepaling voor.

Een lid zegt dat in het toegevoegde vierde lid in het passief gesproken wordt over het opmaken van een proces-verbaal van bevindingen, en dat het misschien beter is om dit actief te maken zodat ook duidelijk is wie wat doet. Dit komt ook in de toelichting terug. Het lid wijst op p. 8, tweede alinea, van de toelichting waar staat 'kan daaraan wel voorwaarden'. Het is onduidelijk waar 'daaraan' naar verwijst.

Artikel I onderdeel K

15 Een lid merkt op dat hierin hetzelfde punt zit als bij artikel I onderdeel G over het 'bij voorkeur' gebruik maken van een beeld/videoverbinding.

Volgens een ander lid staat in het tweede lid twee keer 'artikel 19', daar zou nog 'van de verordening' aan moeten worden toegevoegd.

20 Een ander lid wijst erop dat in de toelichting wordt opgemerkt dat uit artikel 3 lid 2 EG-Verordening volgt dat rechtbanken en hoven verzoeken kunnen doen tot bewijsverkrijging. De Hoge Raad zou ook op dit lijstje moeten komen voor het zeldzame geval dat de Hoge Raad optreedt als feitenrechter en hiervan gebruik zou willen maken.

Het ministerie wijst erop dat dat deze regeling al jaren zo bestaat.

25 Een ander lid zegt dat het goed is dat de Hoge Raad op dit lijstje komt, maar dat het inderdaad de vraag is of hier door de Hoge Raad ooit gebruik van zal worden gemaakt.

Artikel I onderdeel M

Het ministerie merkt naar aanleiding van een eerdere opmerking op dat in dit artikel ook staat dat bewijsverkrijging plaatsvindt 'door' diplomatieke of consulaire ambtenaren. Dit staat ook zo in de Verordening, maar is misschien niet zo gelukkig. In de praktijk wordt het anders toegepast.

30 Een lid vraagt zich af of dit een vertaalkwestie is.

Een ander lid vraagt zich af of het de bedoeling is dat ambassadepersoneel getuigen gaat horen. Volgens een lid is dit mogelijk.

Het ministerie merkt op dat dit geldt voor zowel inkomende als uitgaande verzoeken.

35 Volgens een ander lid is goed voor te stellen dat 'door' ambtenaren bedoeld is. Er wordt immers rechtsmacht uitgeoefend in een andere lidstaat. Er kan niet zo maar iemand gestuurd worden om Nederlandse rechtsmacht uit te oefenen. Dat neemt niet weg dat in die gevallen het praktischer kan zijn de verhoren te laten plaatsvinden door een rechter via een videoverbinding.

40 Een lid zegt dat verhoor via een videoverbinding wat praktische haken en ogen heeft. Weliswaar kan een verzoekend gerecht bepaalde keuzes maken, maar je loopt er tegenaan dat je in het buitenland niet zomaar iets kan doen. De ervaring van dit lid is dat in zo'n geval een verhoor wordt voorafgegaan door een kennisgeving vanuit het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Voor wat betreft de vraag of sprake is van verhoor 'door' of 'via' diplomaten geeft het ministerie aan dat in de Engelse tekst staat dat verhoor door diplomaten kan plaatsvinden. Het is dus geen vertaalkwestie.

45 Volgens een ander lid is het een bekend fenomeen dat diplomaten verklaringen kunnen opnemen, zoals in nationaliteitskwesties.

Het ministerie merkt op dat het wel gaat om getuigen die op vrijwillige basis meewerken, en een lid bevestigt dat dit inderdaad voor de hand ligt. Diplomatieke posten hebben geen dwangbevoegdheden op dit punt.

50 Een ander lid vraagt zich af of bij bewijslevering via beeld en video niet nog meer praktische zaken geregeld moet worden over bijvoorbeeld het proces-verbaal, de ondertekening, het identificeren van getuigen etc. Dit valt misschien buiten het bestek van het voorstel.

Volgens het ministerie moet bij de rechtstreekse bewijsverkrijging in het buitenland een regeling worden getroffen over praktische aspecten, en is het wellicht goed om dit te regelen.

55 Een lid merkt op dat als er redenen zijn om eraan te twijfelen dat de praktische aspecten goed geregeld kunnen worden, dit reden kan zijn om het verhoor niet via video te laten plaatsvinden. In reactie hierop merkt een lid op dat dit vaak op praktische bezwaren stuit.

Artikel I onderdeel M

Een lid merkt op dat op pagina 9 van de toelichting onderdeel M twee keer voorkomt. Onder het tweede onderdeel M wordt 'onderdeel K' genoemd. Dit zal aangepast moeten worden.

Artikel II onderdeel G

- 5 Een lid vraagt zich af of de Verordening de beperking zoals opgenomen in artikel II onderdeel G toelaat.
Het ministerie geeft aan dat dit het geval is.

Artikel II onderdeel H

- 10 Een lid zegt dit een praktische regeling te vinden. De bepaling beperkt zich echter tot partijen die in persoon zijn verschenen. Het lid pleit ervoor de regeling een ruimer toepassingsbereik te geven, omdat het ook heel handig kan zijn voor een procesvertegenwoordiger/advocaat.
Een ander lid vraagt zich af of dit niet al geregeld is in Rv, maar het eerdere lid reageert hierop dat de praktijk bedroevend is wat dit betreft.
- 15 Het ministerie vraagt of de tekst dan moet zijn 'een partij die is verschenen'. Het ministerie ziet dit ook wel als een kans om communicatie via e-mail mogelijk te maken, maar zag hier niet veel ruimte om deze bepaling tot de Nederlandse advocatuur uit te breiden.
Een ander lid zegt wel wat te voelen voor de formulering 'een partij die is verschenen'.
- 20 Het ministerie merkt op dat jaren geleden de discussie is gevoerd dat kantoorbetekening toegelaten moest worden. Het gaat hier echter strikt genomen niet om een betekening omdat het over een lopende procedure gaat waarin de rechter stukken stuurt naar partijen.
Een lid merkt op dat het erg onpraktisch zou zijn als het niet mogelijk zou zijn de stukken per e-mail aan de advocaat te sturen.
- 25 Een ander lid ziet het bezwaar dat de regeling anders tot onwenselijke uiteenlopende situaties leidt, en wijst erop dat de veilige infrastructuur voor e-mail er al is. Het onderscheid tussen zaken met en zonder procesvertegenwoordiging zou het lid in ieder geval niet willen maken.
Een ander lid vraagt zich af of dit wel past binnen het bereik van deze uitvoeringswet. Volgens een ander lid past dit wellicht beter bij de verbetering van de digitale procedure.
- 30 Volgens het ministerie kan ervoor gekozen worden om het als proef voor deze selecte groep van grensoverschrijdende procedures mogelijk te maken.
Volgens het ministerie kunnen stukken rechtstreeks aan een persoon worden betekend met elektronische middelen, onder andere als de geadresseerde de rechter vooraf uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven voor het gebruik van de email naar een specifiek adres.
- 35 De Verordening beperkt dit niet tot zaken zonder procesvertegenwoordiger. Maar in de aanhef staat dat stukken rechtstreeks aan een persoon kunnen worden betekend aan het mailadres waar de geadresseerde toestemming voor heeft gegeven. Het is voor te stellen dat een geadresseerde het mailadres van een advocaat noemt. Maar het gaat om versturen van stukken rechtstreeks aan een adres in een andere lidstaat.
- 40 Een ander lid zegt dat het erom gaat dat stukken naar een buitenlandse partij worden gezonden, en dat het er niet toe doet of deze bij advocaat of in persoon verschijnt.
Volgens een ander lid ligt in de systematiek met een verplichte procesvertegenwoordiging besloten dat niet meer rechtstreeks met die partij wordt gecommuniceerd. En daarop ziet de bepaling niet, maar het lid staat wel positief tegenover de gedachte dat er elektronisch berichtenverkeer met de advocatuur plaatsvindt.
- 45 Het ministerie zegt dat daar de Verordening niet voor nodig is. Er loopt een project om mailcontact vanuit de rechtspraak mogelijk te maken. Er zou vermeld kunnen worden dat de commissie hier positief in staat.
Een ander lid merkt op dat de toelichting vermeldt dat het, onder andere, niet gaat om een oproeping voor de eerste mondelinge behandeling, en vraagt zich af of dit betekent dat dit ook niet geldt voor elke eerste oproeping voor een mondelinge behandeling, ook als er al eerder stukken zijn betekend.
- 50 Het ministerie is het er mee eens dat het wat strikter moet worden geformuleerd. Het is de bedoeling een uitzondering te maken voor de eerste uitnodiging om in een procedure te verschijnen, wat soms een mondelinge behandeling kan zijn.
Voor wat betreft lid 2 wordt door een lid opgemerkt dat de woorden 'of' na 'inleiden' en na 'afwezigheid' vervangen kunnen worden door respectievelijk een komma en 'en'. Het lid vindt het ongelukkig dat bepaald wordt dat gerechtelijke stukken niet via email kunnen worden ontvangen.
- 55 Feitelijk kunnen stukken mede per email worden ontvangen, en dit is ook wenselijk zodat partijen op de dag van de uitspraak ook de beschikking krijgen over die uitspraak. Er zou van gemaakt kunnen worden dat deze stukken een partij niet geldig via de e-mail kunnen bereiken.
- 60

Artikel III onderdeel A

Het viel een lid op dat in de toelichting gesproken wordt van een gecertificeerde vertaling, maar in de Verordening kon het lid die eis niet vinden.

5 Volgens een ander lid is de gecertificeerde vertaling een van de mogelijkheden. Het ministerie bevestigt dit, en verwijst naar overweging 25 van de Verordening, waarin staat dat het moet gaan om een gecertificeerde of anderszins geschikte vertaling.

10 Volgens het ministerie is geprobeerd om hier een uitleg aan te geven die bij de praktijk aansluit. Er is ook wel over gedacht om te bepalen dat een beëdigd vertaler nodig is, maar dan wordt de lat wellicht te hoog gelegd. Het ministerie merkt op dat in de toelichting in een voetnoot wordt verwezen naar overweging 25 van de Verordening, maar dat dit ter verduidelijking in de tekst zelf kan worden opgenomen.

15 Een lid merkt op dat in overweging 25 van de Verordening inderdaad staat gecertificeerd of anderszinds geschikt. Dit laat ook ruimte voor niet gecertificeerde vertalingen, en dit kan in de toelichting nog worden verduidelijkt omdat de suggestie wordt gewekt dat een gecertificeerde vertaling vereist is. Een ander lid is het daarmee eens.

Het ministerie vindt dit een terecht punt en zal dit meenemen.

20 Een ander lid wijst er nog op dat in artikel III onderdeel A (tweede lid van art. 56 Rv) staat 'mee is verzonden', en in artikel III onderdeel B (tweede lid van van art. 277 Rv) 'mee' ontbreekt. Dit moet volgens het lid op elkaar aansluiten. In de oorspronkelijke tekst van art. 277 Rv staat het zonder 'mee'. Volgens het ministerie moet er 'mee' staan vanwege de wijziging van de tekst van de Verordening.

Een ander lid reageert hierop dat het correcter is om 'mee is gezonden' op te nemen.

25 Volgens een ander lid moet op pagina 12 van de toelichting onder B 'verzoekprocedure' vervangen worden door 'verzoekschriftprocedure'.

Een ander lid wijst erop dat in de wettekst een aantal maal gesproken wordt over een 'veilig en betrouwbaar gedecentraliseerd IT-systeem zoals bedoeld in ...', maar dat het voldoende is om te spreken over het IT-systeem zoals bedoeld in het betreffende artikel. Ook vraagt het lid zich af of voldoende duidelijk is wat bedoeld wordt met formulier L, zoals opgenomen in artikel III onderdeel A (de wijziging van artikel 56 lid 3 onder e).

30 Het ministerie merkt op dat deurwaarders dit wel zullen begrijpen, maar dat het misschien goed is om dit nader uit te werken.

In reactie op een opmerking van een lid dat het opviel dat in de regeling steeds wordt gesproken over hij/hem, merkt het ministerie op dat volgens de aanwijzingen voor de regelgeving 'degene die' moet worden gehanteerd, maar dat dit vaak niet gebruikt kan worden.

35 Het lid merkt op dat het kantoor waar het lid werkt weg wil blijven bij gender, en daarom vaak meervouden gebruikt. Er valt vaak ook wel met een neutraal woord omheen te schrijven. Bij interesse kan het kantoorbeleid worden toegezonden.

40 Van dit aanbod maakt het ministerie graag gebruik. Als voorbeeld noemt het ministerie nog dat bekend is dat er veel meer vrouwelijke rechters zijn, maar dat in wetgeving toch vaak over 'hij' gesproken wordt. Als in de tekst in plaats van 'hij' steeds 'de rechter' staat, wordt de tekst wel neutraler, maar niet prettiger leesbaar. De ontwikkeling om vrouwelijke termen te hanteren staat dan weer haaks op genderneutraal. Er moet nog gedacht worden over een toekomstbestendige formulering.

Een ander lid merkt op dat het de vraag is hoe lang de term raadsheer nog mee zal gaan.

45 Naar aanleiding van een vraag van een lid over de bepalingen die Rv voor de digitale procedure (voor de Hoge Raad) wijzigen, merkt het ministerie op dat het helaas nodig is dit afzonderlijk op die manier te regelen.

Een lid vraagt zich, naar aanleiding van de opmerking op p. 13 'PM wetgeving: inpassen 113 KEI-Rv', af of dit een opmerking is voor het geval KEI alsnog wordt ingevoerd. Volgens het lid speelt artikel 113 Rv niet in cassatiezaken, dus het hoeft het nu nog niet te worden aangepast.

50 Het ministerie zegt dat de kans dat KEI alsnog voor de lagere rechtspraak wordt ingevoerd klein is. Als artikel 113 Rv inderdaad niet speelt voor de Hoge Raad, dan hoeft op dit punt niets geregeld te worden.

Een lid bevestigt dat artikel 113 Rv inderdaad niet speelt voor de Hoge Raad.

55